DANSK EVALUERINGSSELSKAB

TAG STILLING I VILDE SITUATIONER: PÅ SPORET AF ETISKE DILEMMAER FOR EVALUERING

Læringsseminar 4, DES Årskonference 2022

DES etikarbejdsgruppe

UDBYTTE FOR DIG DER DELTAGER

Du vil lære, hvordan du i din evalueringspraksis kan bidrage til at skabe bedre løsninger på de problemer, som evalueringen omhandler gennem:

- Træning i en struktureret metode for refleksion over evalueringsetiske dilemmaer med kobling til erfaringer fra egen praksis gennem dilemmaspil
- Styrket indsigt i egne og fælles etiske udgangspunkter for evalueringspraksis
- Udvikling af dilemmakapacitet – at kunne undersøge etiske dilemmaer i din praksis for bedre at kunne handle på dem
- Øget forståelse af din rolle i arbejdet med evaluering og hvordan, du kan udvide dit “evalueringsfaglige” handlerum i en kompleks og dilemmafyldt praksis - du bliver klædt på til at kunne forhandle og tage bedre beslutninger undervejs i et evalueringsforløb

PROGRAM

- 09.00-09.15: Velkomst og check ind
- 09.15-09.30: Intro: Hvorfor etiske principper?
- 09.30-10.10: Dilemmaspil 1
- 10.10-10.20: PAUSE
- 10.20-10.50: Principperne og arbejdet med dem præsenteres
- 10.50-10.55: Temperaturtagning
- 10.55-11.15: Arbejde i grupper - må vi se jeres principper?
- 11.15-11.40: Dilemmaspil 2 (inkl. pause)
- 11.40-11.55: Afsluttende feedback og check ud

CHECK IND - BORDET RUNDT

Hvem er du? Navn, titel/rolle, organisation

Hvorfor er du her i dag?

HVORFOR ETISKE PRINCIPPER?

- Evaluering handler om mennesker!
- Bidrager til at styrke professionel “evalueringsfaglighed” – giver autonomi, styrker dømmekraft og udvider handlerum
- Understøtter fælles refleksion over etiske dilemmaer i egen evalueringspraksis (evaluatorer som reflekterende praktikere)
- Bidrager til fælles sprog, kan bruges som del i læring for evaluatorer og kvalificere evalueringspraksis

THINK TANK EES22

What does an evaluation ethics mean for our professional identity and role as evaluators?

Ideas and thoughts

- Do no harm (UN principle) – evaluation is an intervention, meaning it has an impact on people etc.
- Be aware of our own values and norms – as well as of other people`s values (respecting each other)
- Ethics is not a solution but a lense to approach the dilemmas – there are no ”good and right” solutions

Dilemmaspil 1

- En deltager tager et dilemmakort og læser det højt for de andre personer i gruppen. Deltagerne får ca. ½ minut til at vælge mellem de tre svarmuligheder, hvorefter alle deltagerne viser kortene til hinanden samtidig.
- Den, der har læst dilemmakortet højt, starter med at fortælle/begrunde, hvorfor vedkommende har valgt den pågældende svarmulighed, og derefter fortæller de øvrige deltagere om deres valg.
- Til sidst samler den, der har taget dilemmakortet op på de væsentligste pointer ifm. dilemmaet.
- Derefter tager en ny i gruppen et dilemmakort og læser højt. Alle i gruppen skal så vidt muligt nå at læse et dilemma højt.

PAUSE

Current Ethical Guiding Principles

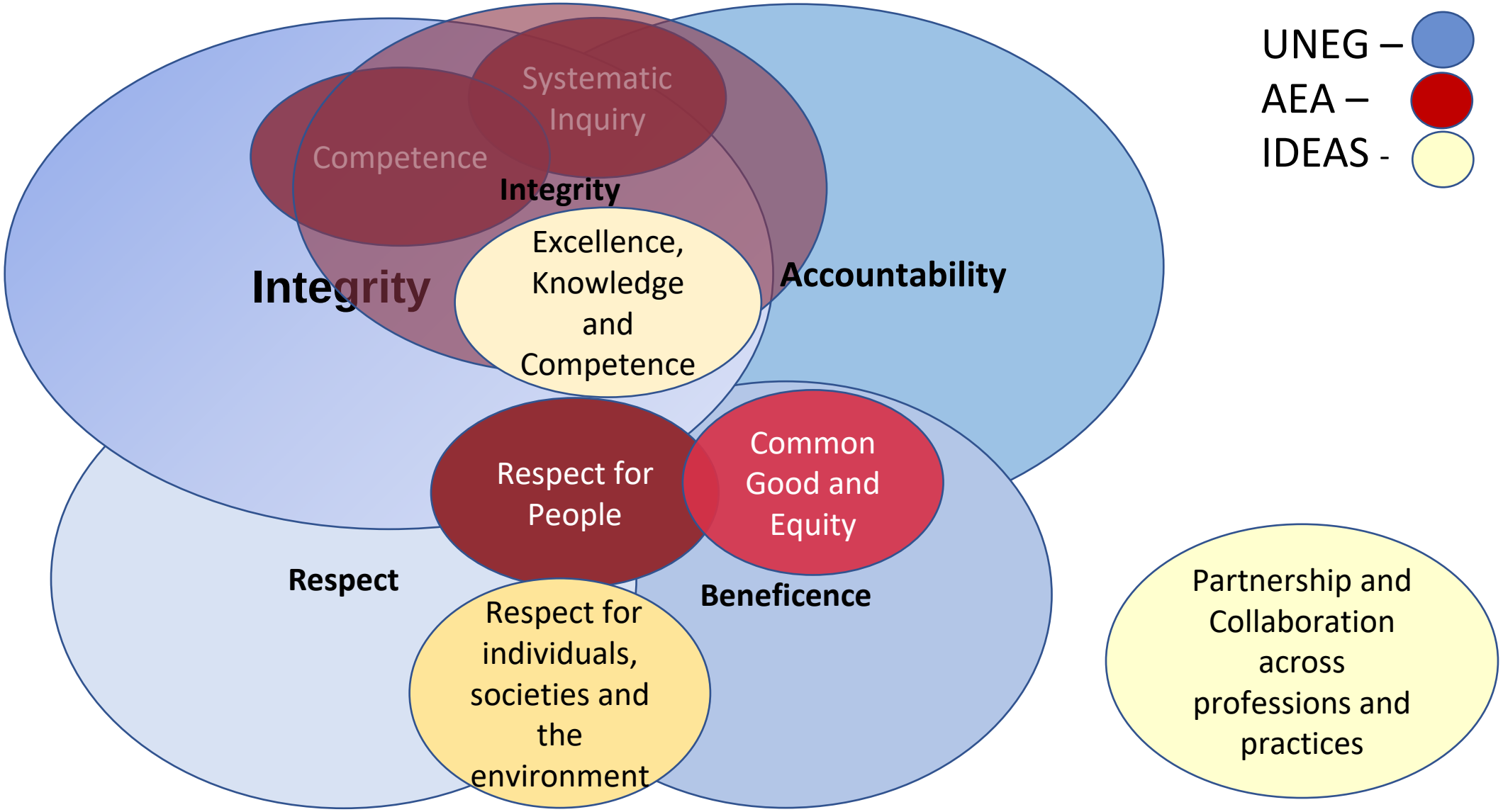

TÆNK KONTEKSTEN IND - PATTONS BLUE MARPLE PRINCIPPER

Principle 1: Global Thinking
Principle 2: Anthropocene as Context, Principle 3: Transformative Engagement, Principle 4: Integration
Principle 5: Transboundary Engagement, Principle 6: GLOCAL
Principle 7: Cross-silos
Principle 8: Time being of the essence
Principle 9. Yin-Yang
Principle 10: Bricolage Methods
Principle 11: World Savvy
Principle 12: Skin-in-the-Game
Principle 13: Theory of Transformation, Principle 14: Transformation Fidelity
Principle 15: Transformational Alignment, Principle 16: Evaluation as Intervention

Hvad risikerer vi hvis vi ikke følger etiske principper i vores evalueringer?

Case 1:

Ole ved Nørreport station. Han er hjemløs men har overordentlig godt styr på, hvornår det kan betale sig at tigge, hvem det kan betale sig at tigge fra, hvornår han skal have kaffe, gå i bad osv. Han udfolder et organisationstalent i sit liv.

Forsknings/-evalueringsetisk princip: Vær **professionel**

De studerende fik følgende etiske råd:

- Sørg for, at informanter er informerede, har sagt JA, er bekendt med lovgivningen (kan fx sige nej på et hvilket-som-helst senere tidspunkt) … [Datatilsynets regler]
- UD med: Personlige sym- og antipatier
- IND med professionalismen – dvs. faglige, anerkendte metoder og metodikker – og
- Samfundsrelevante problemer og problemstillinger

I caset blev de studerende **klogere** på andre menneskers situationer ved at anvende forskning.

Hvad risikerer vi hvis vi ikke følger etiske principper i vores evalueringer?

Case 2:

En mundtlig eksamen på et universitet i DK, hvor den studerende har interviewet en psykisk syg person, som **ikke** ønsker at blive interviewet. Den studerende lader som om, at han accepterer informantens ønske – men han lægger blot båndoptageren i sin lomme uden at slukke den. Det transskriberede og analyserede interview danner data og analyse i opgaven.

Forsknings/-evalueringsetisk princip:
Vær **professionel**

Ved den mundtlige eksamen blev også fremført de forskningsprofessionelle dimensioner – og billedet var følgende:

- ✓ Informanten var angiveligt psykisk syg, og han havde skiftet mening mht. at blive interviewet.
- ✓ Intervieweren viste ikke respekt for hans holdningsskift – men fandt, at hans egen situation (som studerende (med dårlig tid)) havde højere prioritet,
- ✓ og derfor fik han informanten til at gå igennem interviewet under falske forudsætninger.

I denne case **udøves censur** over for informanten, i undersøgelses-situation med videre. Og vi lærer ingenting fra casen.

Etiske principper for evaluering

RITA

Respekt Integritet Transparens Ansvarlighed

Udkast fra DES etik-arbejdsgruppe

Formål og afgrænsning

Formål med principperne:

- at understøtte evaluatorers kollegiale refleksion om egen evalueringspraksis i forhold til at styrke den professionelle rolle, handlerum og etiske ansvar
- at understøtte en mere aktiv evaluatorrolle, hvor vi går fra neutralt at observere og analysere til at handle - for at bidrage til en bæredygtig forandring med løsning af komplekse og "vilde" problemer"

Afgrænsning af principperne:

- Principperne skal fungerer vejledende for et bredt felt af evalueringspraksis og skal kunne tilpasses til forskellige kontekster, domæner og situationer
- Principperne bygger på en systemisk tilgang
- Principperne stræber efter at inkludere flere "evalueringsfaglige" perspektiver (hele "evalueringstræet")
- Principperne fokuserer på de etiske aspekter af evalueringspraksis, dvs ikke kun "faglige" aspekter

Udvis RESPEKT for mennesker

Inkluder alle interessenter i evalueringen for at sikre lige adgang og repræsentation. Vær særlig opmærksom på ikke-magtfulde interessenter og faktorer som kan hindre lige adgang. Det kan være køn, kønsidentitet, seksuel orientering, etnicitet, funktionsnedsættelse og religion.

Vær opmærksom på **egne kulturelle forforståelser og partiskhed** i evalueringsarbejdet.

Tag hensyn til evalueringsdeltagernes anonymitet, informeret samtykke, fortrolighed og at de ikke lider overlast, eller deres situation ikke bliver negativt påvirket når evalueringen gennemføres og formidles.

Begræns **dataindsamling så meget som muligt for at mindske byrden for evalueringsdeltagere, der skal bidrage med data** - fx ved at udnytte data og viden fra andre evalueringer og ved at koordinere indsatser og samarbejder på tværs af aktører.

Oprethold professionel INTEGRITET

Oprethold den professionelle evalueringskompetence, der er nødvendig i forhold til opgaven. Det indebærer som minimum en grundlæggende kompetence i at arbejde systematisk og systemisk med anerkendte evalueringsmetoder.

Tilpas evalueringen løbende og responsivt til konteksten. Gør det på en måde, der tager højde for den undersøgte problemstillings kompleksitet og foranderlighed.

Vær opmærksom på potentielle konsekvenser som afgrænsninger af evalueringen og evaluandens handlemuligheder har for evalueringen og dens resultater: Hvilke perspektiver inkluderes og hvilke inkluderes ikke?

Vær nysgerrig og stimuler kreativitet ved at inddrage flere perspektiver og vidensformer i en fælles refleksion over problemstilling, antagelser og alternative løsninger.

Tilstræb TRANSPARENS i hele evalueringsprocessen

Overvej hvad der skal deles med hvem, hvordan og hvornår: Synliggør evalueringens proces og resultater på en måde, der øger forståelsen og brugen af evalueringen hos interessenterne.

Synliggør de metodemæssige valg gennem evalueringsprocessen inklusive hvilke data undersøgelsen bygger på, hvordan de bruges og hvordan analysen udføres.

Udøv ANSVARLIGHED

Stil spørgsmålet: Til hvilken verdens nytte? med en opmærksomhed på at styrke evalueringen mulige positive virkninger og mindske dens mulige negative virkninger for mennesker og miljø. Hav fokus på hvilket aftryk evalueringen sætter på klimaet. Vær også opmærksom på om det er meningsfuldt at gennemføre evalueringen med de afsatte ressourcer, og hvilken nytte den kan bidrage med.

Rapporter information om uetiske forhold, som fremkommer i evalueringen, men som ligger uden for evalueringens primære opdrag, i de relevante kanaler til de aktører, der har mandat til at tage ansvar for det. Det kan fx være information om systematisk racisme eller sexisme, overgreb, økonomisk misbrug, og lignende, Det kan også handle om problematiske forhold, som kan henføres til en evalueringspraksis, der er meningsløst rutiniseret eller bidrager til overstyring af ikke-magtfulde grupper.

Del ansvaret for evalueringen mellem involverede interessenter gennem partnerskaber og samarbejde på tværs. Det indebærer at ansvarsfordelingen gøres tydelig fra opdragets start for at sikre respekt for evaluators faglighed, mandat og handlerum.

Arbejde i grupper

- Nu har I set vores principper - må vi se jeres?
- Hvis I skulle have formuleret principper, hvordan ville de så lyde?

Dilemmaspil 2

- En deltager tager et dilemmakort og læser det højt for de andre personer i gruppen. Deltagerne får ca. ½ minut til at vælge mellem de tre svarmuligheder, hvorefter alle deltagerne viser kortene til hinanden samtidig.
- Den, der har læst dilemmakortet højt, starter med at fortælle/begrunde, hvorfor vedkommende har valgt den pågældende svarmulighed, og derefter fortæller de øvrige deltagere om deres valg. **Argumenter ud fra de etiske principper.**
- Til sidst samler den, der har taget dilemmakortet op på de væsentligste pointer ifm. dilemmaet.
- Derefter tager en ny i gruppen et dilemmakort og læser højt. Alle i gruppen skal så vidt muligt nå at læse et dilemma højt.

Check ud

Hvad er du blevet nysgerrig på at arbejde videre med i din egen praksis?

Hvilken input vil du give os til vores fortsatte arbejde?

TAK FOR JERES BIDRAG!
Vil du være med i gruppen? Kontakt Karen

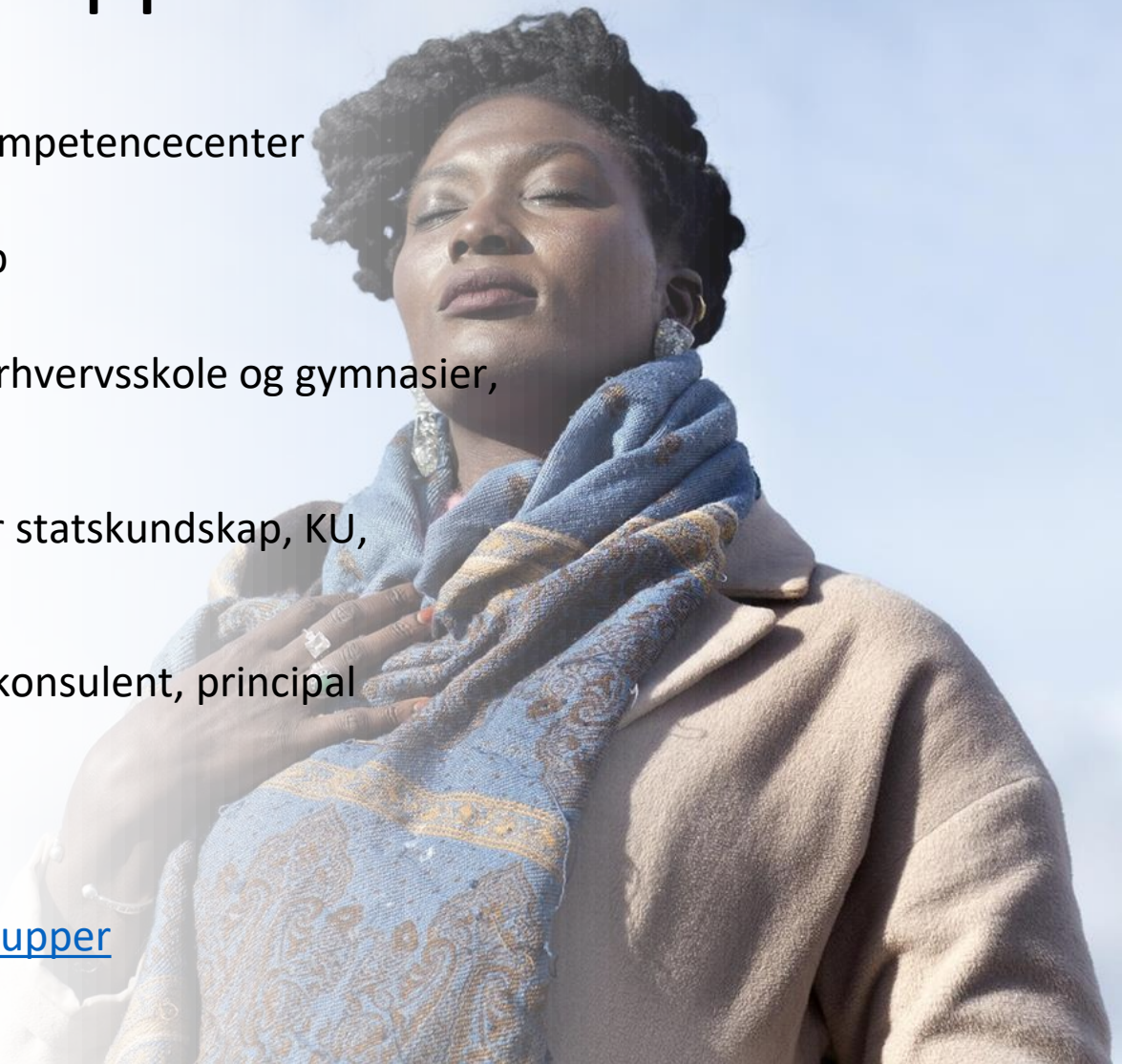

Karen Ask, Chefkonsulent Væksthusets Kompetencecenter
kas@vaeksthus.dk

Nikolai Weissert, Partner, Pluss Leadership
nw@pluss.dk

Jette Toft, chefkonsulent, Herningholms Erhvervsskole og gymnasier,
jas@herningsholm.dk

Merete Watt Boolsen, eremita, Institut for statskundskap, KU,
mwb@post8.tele.dk

Kirsten Bording Collins, indehaver og chefkonsulent, principal consultant Adaptive Purpose
kbcollins@adaptivepurpose.org

Læs mere om etikarbejdsgruppen på:
http://danskevalueringsselskab.dk/erfa-grupper